

Spis treści

Spis treści.....	9
1. Wstęp <i>Janusz Czapiński</i>	13
1.1. Cel i ogólne założenia projektu	13
1.2. Problematyka badania.....	14
2. Główne wyniki i wnioski	16
3. Metoda badania <i>Tomasz Panek, Janusz Czapiński, Irena E. Kotowska</i>	30
3.1. Schemat, procedura i przebieg badania	30
3.2. Schemat doboru próby do badania i zasady jej ważenia.....	30
3.2.1. Zasady zdefiniowania próby panelowej	31
3.2.2. Systemy ważenia próby	32
3.2.2.1. Przesłanki stosowania wag w badaniach panelowych	32
3.2.2.2. Wagi przekrojowe	32
3.2.2.3. Wagi longitudinalne	33
3.3. Podstawowe pojęcia i klasyfikacje	34
3.4. Charakterystyka próby według głównych klasyfikacji.....	36
3.4.1. Charakterystyka próby gospodarstw domowych.....	36
3.4.2. Charakterystyka próby członków gospodarstw domowych	37
4. Warunki życia gospodarstw domowych	40
4.1. Dochody i sposób gospodarowania dochodami <i>Tomasz Panek, Janusz Czapiński</i>	40
4.1.1. Wysokość i zróżnicowanie dochodów gospodarstw domowych oraz nierówności dochodowe	40
4.1.2. Strategie radzenia sobie w trudnej sytuacji finansowej	45
4.1.3. Zmiana strategii radzenia sobie w dłuższym okresie.....	50
4.1.4. Pomoc społeczna	52
4.2. Wyżywienie <i>Tomasz Panek, Janusz Czapiński</i>	56
4.2.1. Sytuacja w 2013 r. i jej zmiana w ostatnich czterech latach.....	56
4.2.2. Zmiana w zaspokojeniu potrzeb żywnościowych w latach 2000-2013	58
4.3. Zasobność materialna <i>Tomasz Panek, Piotr Białowolski, Irena E. Kotowska, Janusz Czapiński</i>	59
4.3.1. Sytuacja w 2013 r. i jej zmiana w ostatnich czterech latach.....	59
4.3.1.1. Dobra trwałego użytku	59
4.3.1.2. Oszczędności.....	62
4.3.1.3. Zadłużenie.....	66
4.3.2. Zmiana zasobności materialnej w latach 2000-2013	70
4.3.2.1. Dobra trwałego użytku	70
4.3.2.2. Oszczędności.....	72
4.3.2.3. Zadłużenie.....	74
4.3.3. Aktywność gospodarstw domowych na rynku finansowym	75
4.3.3.1. Czynniki wpływające na posiadanie oszczędności i zobowiązań.....	75
4.3.3.2. Struktura oszczędności polskich gospodarstw domowych według form i celów oszczędzania	78
4.3.3.3. Struktura zobowiązań i spłat polskich gospodarstw domowych według źródła pochodzenia i celu.....	80
4.3.3.4. Podsumowanie.....	81
4.4. Warunki mieszkaniowe <i>Tomasz Panek, Janusz Czapiński</i>	83
4.4.1. Sytuacja w 2013 r. i jej zmiana w ostatnich czterech latach.....	83
4.4.2. Zmiana warunków mieszkaniowych w latach 2000-2013.....	88
4.5. Edukacja i kapitał ludzki <i>Izabela Grabowska, Dorota Węziak-Białowolska, Irena E. Kotowska, Tomasz Panek</i>	91
4.5.1. Status edukacyjny członków gospodarstw domowych.....	91
4.5.1.1. Zaangażowanie członków gospodarstw domowych w aktywność edukacyjną.....	91
4.5.1.2. Formy aktywności edukacyjnej osób dorosłych.....	95
4.5.1.3. Korzystający z usług edukacyjnych według statusu na rynku pracy.....	95
4.5.1.4. Migracje edukacyjne.....	96
4.5.1.5. Podsumowanie.....	96
4.5.2. Kapitał ludzki	97
4.5.2.1. Pomiar kapitału ludzkiego	98
4.5.2.2. Kapitał ludzki społeczeństwa polskiego w latach 2007-2013	99
4.5.2.3. Zróżnicowanie kapitału ludzkiego według grup społeczno-ekonomicznych	100
4.5.2.4. Podsumowanie.....	106
4.5.3. Kształcenie dzieci.....	107

4.6. Kultura i wypoczynek <i>Tomasz Panek, Janusz Czapiński</i>	110
4.6.1. Kultura	110
4.6.2. Wypoczynek	114
4.7. Opieka zdrowotna <i>Janusz Czapiński, Tomasz Panek</i>	118
4.7.1. Korzystanie z opieki zdrowotnej	118
4.7.2. Rezygnacje z opieki zdrowotnej	120
4.7.3. Wydatki ponoszone przez gospodarstwa domowe na świadczenia medyczne	124
4.7.4. Gotowość wykupienia dodatkowego ubezpieczenia zdrowotnego	125
4.7.5. Ocena zmian w zaspokajaniu potrzeb zdrowotnych	128
4.8. Analiza warunków życia gospodarstw domowych w układzie wojewódzkim <i>Tomasz Panek</i>	129
4.8.1. Porównanie poziomu warunków życia gospodarstw domowych	129
4.8.2. Grupowanie województw ze względu na podobieństwo struktury warunków życia	130
4.9. Rynek pracy <i>Paweł Strzelecki, Katarzyna Saczuk, Izabela Grabowska, Irena E. Kotowska</i>	132
4.9.1. Ogólne tendencje	132
4.9.2. Struktura umów prowadzących do świadczenia pracy	135
4.9.3. Przyczyny rosnącej aktywności zawodowej	137
4.9.4. Godzenie posiadania dzieci i pracy zawodowej – opinie o niektórych rozwiązaniach polityki społecznej	140
4.9.5. Emigracja zarobkowa - sytuacja emigrantów po powrocie do kraju	142
4.9.6. Doskonalenie zawodowe a status na rynku pracy	146
4.9.6.1. Zasięg dokształcania zawodowego	146
4.9.6.2. Formy dokształcania zawodowego	148
4.9.6.3. Kwalifikacje zawodowe a status na rynku pracy lata 2000-2013	149
4.9.6.4. Inne przyczyny pozostawiania kiedykolwiek bez pracy w latach 2000-2013	151
4.9.6.5. Aktywność edukacyjna osób dorosłych a dynamika rynku pracy	154
4.9.6.6. Aktywność edukacyjna a zmiana dochodów gospodarstw domowych osób pracujących w okresie 2009-2013	157
4.9.6.7. Indywidualne determinanty aktywności edukacyjnej dorosłych	160
4.10. Rezerwa prokreacyjna <i>Janusz Czapiński</i>	163
5. Indywidualna jakość i styl życia <i>Janusz Czapiński</i>	172
5.1. Ogólny dobrostan psychiczny	172
5.1.1. Dane dla całych prób	172
5.1.2. Dane dla prób panelowych 2009-2013	175
5.2. Zadowolenie z poszczególnych dziedzin i aspektów życia	176
5.2.1. Dane dla całych prób	176
5.2.2. Dane dla próby panelowej	178
5.2.3. Lokalny patriotyzm	178
5.3. Waga wybranych wyznaczników warunków życia dla subiektywnej jakości życia	182
5.4. Teorie szczęścia w świetle danych z <i>Diagnozy Społecznej</i>	185
5.4.1. Hedonizm i eudajmonizm	185
5.4.2. Weryfikacja cebulowej teorii szczęścia	191
5.5. Finanse osobiste	202
5.5.1. Osobiste dochody bieżące i spodziewane za dwa lata	202
5.5.3. Stopa zwrotu z inwestowania w wykształcenie na poziomie wyższym	206
5.6. Zdrowie	210
5.6.1. Objawy somatyczne	210
5.6.2. Niepełnosprawność	211
5.6.3. Styl życia i czynniki ryzyka zdrowotnego	216
5.7. Stres życiowy	224
5.8. Strategie radzenia sobie z problemami i trudnościami	228
5.9. Wsparcie społeczne	230
5.10. Cechy osobowości i styl życia	232
5.10.1. System wartości	232
5.10.2. Styl atrybucji przyczynowej	239
5.10.3. Praktyki religijne	241
5.10.4. Zachowania autodestrukcyjne	249
5.10.4.1. Palenie papierosów	249
5.10.4.2. Nadużywanie alkoholu	253
5.10.4.3. Zażywanie narkotyków	256
5.10.5. Sprawcy i ofiary łamania prawa	258
5.10.6. Ogólne orientacje życiowe	265

5.11. Polak przed telewizorem	268
5.12. Społeczno-psychologiczny portret wybranych zawodów	272
6. Stan społeczeństwa obywatelskiego.....	279
6.1. Postawy i relacje społeczne <i>Janusz Czapiński</i>	279
6.1.1. Postawy wobec dobra wspólnego.....	279
6.1.2. Dominacja społeczna i egalitaryzm.....	281
6.2. Doświadczenie, działania dla społeczności i kompetencje obywatelskie <i>Antoni Sulek</i>	286
6.2.1. Ocena zmian systemowych i ich wpływu na życie Polaków	286
6.2.2. Ogólna ocena reform i jej zróżnicowanie społeczne	286
6.2.2.1. Czynniki kształtujące ogólną ocenę reform	288
6.2.2.2. Dynamika oceny reform w latach 1997-2013.....	289
6.2.3. Zrzeszanie się i pełnienie funkcji w organizacjach	289
6.2.4. Wspólne działanie i praca dla innych	291
6.2.5. Udział w zebraniach	291
6.2.5. Udział w wyborach.....	292
6.2.7. Akceptacja demokracji i zaufanie do ludzi a doświadczenia społeczne i obywatelskie	294
6.2.8. Podsumowanie	294
6.3. Kapitał społeczny <i>Janusz Czapiński</i>	296
6.4. Aktywność i jakość życia osób w podeszłym wieku <i>Janusz Czapiński, Piotr Błędowski</i>	309
6.4.1. Społeczno-demograficzna charakterystyka osób w podeszłym wieku	309
6.4.2. Przynależność i aktywność organizacyjna oraz praca na rzecz innych wśród osób w podeszłym wieku	309
6.4.3. Inne rodzaje aktywności osób w podeszłym wieku	311
6.4.4. Relacje i postawy społeczne osób w podeszłym wieku.....	313
6.5. Identyfikacja i aktywność polityczna <i>Janusz Czapiński</i>	317
6.6. Stosunek do instytucji finansowych <i>Tadeusz Szumlicz</i>	321
7. Polacy wobec technologii cyfrowych - uwarunkowania dostępności i sposobów korzystania <i>Dominik Batorski</i>	328
7.1. Nowe technologie w gospodarstwach domowych	328
7.1.1. Komputery i dostęp do internetu	328
7.1.2. Internet nie odciąga od telewizorów	330
7.1.3. Uwarunkowania obecności nowych technologii w gospodarstwach domowych	333
7.1.4. Przyczyny braku technologii ICT w gospodarstwach domowych.....	334
7.2. Użytkownicy internetu i osoby niekorzystające	336
7.2.1. Polacy a nowe technologie	336
7.2.2. Zaprzestawanie korzystania z internetu	337
7.2.3. Dostęp a korzystanie z komputerów i internetu	337
7.2.4. Kto korzysta z internetu?	339
7.2.5. Dzieci w sieci	344
7.2.6. Zmiany struktury populacji internautów i osób niekorzystających	345
7.3. Umiejętności i sposoby korzystania z komputerów i internetu	347
7.3.1. Umiejętności korzystania z komputerów	347
7.3.2. Czas poświęcany na korzystanie z komputerów i internetu	349
7.3.3. Sposoby korzystania z internetu	349
7.3.4. Głębokość cyfrowego wykluczenia.....	351
8. Wykluczenie społeczne.....	353
8.1. Ubóstwo <i>Tomasz Panek</i>	353
8.1.1. Definicja i metody pomiaru ubóstwa.....	353
8.1.1.1. Ubóstwo – dylematy definicyjne	353
8.1.1.2. Sposób pojmowania i pomiaru ubóstwa	353
8.1.1.3. Metody identyfikacji ubogich.....	354
8.1.2. Wyniki analizy sfery ubóstwa w podejściu jednowymiarowym	355
8.1.2.1. Zasięg i głębokość ubóstwa	355
8.1.2.2. Zmiany w sferze ubóstwa	359
8.1.2.3. Trwałość ubóstwa	363
8.1.2.4. Determinanty ubóstwa	364
8.1.3. Wyniki analizy sfery ubóstwa w podejściu wielowymiarowym	366
8.2. Bezrobocie <i>Janusz Czapiński</i>	370
8.3. Dyskryminacja społeczna <i>Janusz Czapiński</i>	373
8.4. Rodzaje wykluczenia społecznego <i>Janusz Czapiński</i>	379
8.4.1. Zakres wykluczenia w różnych grupach społecznych	379

8.4.2. Wykluczenie a dobrostan psychiczny i zaradność życiowa	381
8.4.3. Społeczne funkcjonowanie i jakość życia wykluczonych.....	384
9. Jakość życia w Polsce – wygrani i przegrani <i>Janusz Czapieński</i>	385
9.1. Plus dla Polaka, minus dla Polaków.....	385
9.2. Jakość życia różnych grup społeczno-demograficznych.....	388
9.3. Czy polskie społeczeństwo staje się coraz bardziej rozwarstwione?	406
Literatura	409
Aneksy	414
Aneks 1. Kwestionariusze i instrukcja dla ankierów	415
1.1. Kwestionariusz gospodarstwa domowego	415
1.2. Kwestionariusz indywidualny	432
1.3. Instrukcja dla ankierów	451
Aneks 2. Zasady zdefiniowania próby panelowej	461
2.1. Podstawowe reguły określania statusu osób podlegających badaniu panelowemu	461
2.2. Zasady identyfikacji gospodarstw domowych podlegających badaniu panelowemu.....	461
2.3. Zasady identyfikacji osób podlegających badaniu w kolejnych rundach panelu	462
Aneks 3. Metody analizy kapitału ludzkiego i przepływów na rynku pracy	463
3.1. Poprawność modelu pomiarowego kapitału ludzkiego – eksploracyjna i confirmacyjna analiza czynnikowa	463
3.2. Syntetyczny wskaźnik kapitału ludzkiego – analiza głównych składowych dla zmiennych jakościowych (CATPCA)	464
Aneks 4 Analiza porównawcza warunków życia	466
4.1. Taksonomiczna miara warunków życia	466
4.2. Grupowanie województw ze względu na podobieństwo warunków życia.....	469
Aneks 5. Metodologia analizy ubóstwa	470
5.1. Ubóstwo monetarne.....	470
5.1.1. Definicja.....	470
5.1.1.1. Podejście obiektywne	470
5.1.1.2. Podejście subiektywne.....	470
5.1.2. Skale ekwiwalentności.....	470
5.2.1. Podejście obiektywne	470
5.2.2. Podejście subiektywne.....	471
5.1.3. Pomiar.....	471
5.2. Ubóstwo niemonetarne (deprywacja materialna)	473
5.3. Pomiar współwystępowania ubóstwa monetarnego i ubóstwa niemonetarnego	476
5.4. Analiza zmian ubóstwa w czasie.....	477
5.5. Determinanty ubóstwa.....	478
Aneks 6. Ranking grup społeczno-demograficznych i zawodowych na ośmiu wymiarach jakości życia w 2013 r.....	479
6.1. Miasta.....	480
6.2. Województwa.....	482
6.3. Podregiony (NUTS3)	484
6.4. Grupy społeczno-demograficzne.....	488
6.5. Grupy zawodowe	492